

**Методична експертиза проектів стандартів вищої освіти,
здійснена Національними експертами з реформування вищої освіти (проект Програми ЄС Еразмус+),
фахівцями Інституту вищої освіти НАПН України, Національним Еразмус+ офісом в Україні (проект
Програми ЄС Еразмус+)**

Перелік проектів стандартів вищої освіти для третього (*освітньо-наукового/ освітньо-творчого*) рівня,
доктор філософії:

1. 081 Право
2. 292 Міжнародні економічні відносини

Перелік проектів стандартів вищої освіти для другого (*магістерського*) рівня:

1. 293 Міжнародне право

Перелік проектів стандартів вищої освіти для першого (*бакалаврського*) рівня:

1. 251 Державна безпека

Експертиза здійснена такими фахівцями:

- Захарченко В.М., д.техн.н., проф.; проректор з науково-педагогічної роботи, Національний університет «Одеська морська академія»; Національний експерт з реформування вищої освіти Програми ЄС Еразмус+;
- Калашнікова С.А., д.пед.н., проф.; член-кор. НАПН України, радник при дирекції ІВО НАПНУ; Національний експерт з реформування вищої освіти Програми ЄС Еразмус+;
- Луговий В.І., д.пед.н., проф.; дійсн. член НАПН України, перший віце-президент НАПН України; Національний експерт з реформування вищої освіти Програми ЄС Еразмус+;
- Таланова Ж.В., д.пед.н., с.н.с., доц., менеджер з аналітичної роботи Національного Еразмус+ офісу в Україні; г.н.с. відділу забезпечення якості вищої освіти ІВО НАПН України; *координатор експертної групи.*

Додаток: 22 арк.

_____ (підпис) «20» березня 2023 р.	_____ (підпис) «20» березня 2023 р.
І.І. ДРАЧ, Директор Інституту вищої освіти НАПН України	С.П. ШИТКОВА, Директор Національного Еразмус+ офісу в Україні (Проект ЄС)

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Експерти:

- **Захарченко Вадим Миколайович**, доктор технічних наук, професор; проректор з науково-педагогічної роботи, Національний університет «Одеська морська академія»; Національний експерт Програми ЄС Еразмус+;

- **Калайнікова Світлана Андріївна**, доктор педагогічних наук, професор, член-кор. НАПН України; радник при дирекції Інституту вищої освіти НАПН України; Засл. діяч науки і техніки України; Національний експерт Програми ЄС Еразмус+;

- **Таланова Жаннета Василівна**, доктор педагогічних наук, с.н.с., доцент; г.н.с. ІВО НАПН України; Засл. діяч науки і техніки України; менеджер з аналітичної роботи Національного Еразмус+ офісу в Україні.

1. У складі розробників за окремими стандартами не можуть бути наявні дві особи від одного ВНЗ – суперечить Закону України «Про вищу освіту». Рекомендовано представляти у вигляді таблиці інформацію про розробників Стандарту, *вказуючи прізвища, імена, по батькові та наукові ступені, вчені звання, посади й назви організацій, де вони працюють*, відповідно до Метод. рекомендацій, а також надавати **окремими** списками розробників Стандарту – члени науково-методичної комісії/підкомісії та представники закладів вищої освіти.
2. Необхідно наводити дані про розгляд і схвалення Стандарту НМК та зазначати конкретну інформацію про те, пропозиції яких галузевих державних органів і галузевих об'єднань організацій роботодавців ураховані.
3. Розробниками не може вводитися додатковий пункт щодо обов'язковості стандарту, зміст якого суперечить Закону України «Про вищу освіту», адже стандарт вищої освіти **не є обов'язковим** для вищих навчальних закладів і **не застосовується** в процесі ліцензування вищих навчальних закладів.
4. Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти, має бути визначений *однозначно*, а не повторювати певний діапазон за Методичними рекомендаціями.
5. Загальна кількість кредитів ЄКТС, необхідних для здобуття відповідного ступеня вищої освіти, визначена Законом України «Про вищу освіту», а ВНЗ має право скорочувати обсяг кредитів ЄКТС освітньої програми, але **тільки за рахунок визнання та перезарахування кредитів ЄКТС**, зокрема отриманих за попередньою освітньою програмою підготовки молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста). Таким чином, щоб запобігти недоброчесній конкуренції за рахунок вдвічі-втричі скороченого терміну навчання, необхідно зазначити обмеження щодо обсягу перезарахованих кредитів з огляду на те, що обсяг освітньої програми підготовки молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста) складає 90-120 кредитів ЄКТС (тобто 1,5-2 роки).
Тож, якщо перезарахувати 120 кредитів ЄКТС, то це означає, що 100% освітньої програми підготовки молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста) відповідають 50% освітньої програми підготовки бакалавра (див. вимоги Метод. рекомендацій).

Наприклад:

- на базі повної загальної середньої освіти (11 класів) – 240 кредитів ЄКТС;

- на базі ступеня «молодший бакалавр» (освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст») ВНЗ має право визнати та перезарахувати кредити ЄКТС, отримані в межах попередньої освітньої програми підготовки молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста):

- за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» **не більше, ніж 60** кредитів ЄКТС;
- за іншими спеціальностями **не більше, ніж 30** кредитів ЄКТС.

Практика має складати не менше 4 кредитів ЄКТС.

Мінімум 50% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, **визначених стандартом вищої освіти**.

6. **Кваліфікація в дипломі** – це **освітня кваліфікація** та, за наявності, професійна кваліфікація (за Ст.7 Закону та Метод. рекомендаціями), тобто формулювання мають співпадати.
7. **Опис предметної області** – в якій саме теоретичній та професійній сфері отримуватиметься кваліфікація, яку саме теорію та практику вивчатиме, де та як застосовуватиме свою кваліфікацію випускник – (1) об'єкти вивчення та діяльності, тобто, які *феномени, явища або проблеми* вивчаються, *де та як діятиме* випускник; (2) цілі навчання, тобто, *де та як очікувано застосовуватиме* випускник набуті компетентності; (3) теоретичний зміст предметної області, тобто *ключові поняття, концепції, принципи та їх використання* для пояснення фактів та прогнозування результатів у відповідній сфері; (4) *методи, методики та технології*, якими має оволодіти випускник для застосовування на практиці в професійній діяльності; (5) *інструменти та обладнання, пристрої, прилади*, які здобувач вищої освіти вчиться застосовувати і використовувати для професійної діяльності.

Тобто необхідно відповісти на питання – що таке «Назва Спеціальності», що вивчає, які цілі має, на якій теорії ґрунтується, які використовує методи, технології тощо, на якому обладнанні треба вміти працювати, якими інструментами оволодіти?»

8. Атестація здобувачів вищої освіти (за ст. 6 Закону) здійснюється екзаменаційною комісією та стосується встановлення відповідності вимогам стандарту вищої освіти, тобто не за окремими навчальними дисциплінами, а за освітньою програмою.
9. Професійний стандарт – необхідно вказувати реквізити Професійного стандарту та посилання в Переліку нормативних документів, на яких базується Стандарт вищої освіти.
10. Кількість загальних і спеціальних компетентностей не може **набагато** (на 30% і більше) перевищувати кількість результатів навчання, має бути певне співвіднесення (Таблиця 2).
11. Компетентності/результати навчання стандартів мають *корелюватися* з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК (відповідно до Закону) (Таблиця 1) та між собою (Таблиця 2).
12. Вимоги до кваліфікаційної роботи – не можуть обмежувати автономію та академічну свободу (наприклад, визначати перелік та зміст регуляторних документів ВНЗ, терміни подання та оприлюднення).
13. Загальна характеристика – формат і назви пунктів мають витримуватися відповідно до Метод. рекомендацій.
14. Потребують доопрацювання деякі *описи предметних областей та працевлаштування випускників* задля конкретизації та розуміння розробниками освітніх програм, роботодавцями.
15. Рекомендовано використовувати поняттєво-термінологічний апарат нормативно-правових документів, передусім законів України «Про вищу освіту» та «Про освіту», дотримуватися ділового / наукового стилю у документі та не використовувати художні образи тощо, формулювати положення ясно та однозначно, уникати скорочень та умовних позначень.
16. Рекомендовано переглянути переліки компетентностей та результатів навчання в контексті відповідності дескрипторам НРК, передусім категорії «Автономія та відповідальність»:
  - **Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах;**
  - **Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб;**
  - Здатність до **подальшого навчання з високим рівнем автономності.**Компетентності та результати навчання саме цієї категорії більшість розробників стандартів фактично, а не формально, не представила в стандартах вищої освіти бакалаврського рівня.
17. **Описи предметної області** для бакалаврського, магістерського рівнів та рівня доктора філософії за однією спеціальністю мають бути подібні або ідентичні – це характеристика сфери діяльності, а не характеристика рівня підготовки.

Коментар

У результаті ознайомлення з проектами стандартів привертає увагу певна неузгодженість підходів у формулюваннях *компетентностей та результатів навчання.*

Наприклад, в одних випадках, *знання певних теорій* віднесені до компетентностей, а в інших – до результатів навчання. При цьому, це стосується знань одного рівня узагальнення.

У зв'язку з необхідністю, встановленою Законом України «Про вищу освіту», зазначати у стандарті вищої освіти як перелік компетентностей, так і перелік результатів навчання, доцільно визначити не тільки загальні підходи до їх формулювань, але й співвідношення між компетентностями та результатами навчання, які можна було б рекомендувати розробникам стандартів для їх доопрацювання та потім – розробникам освітніх програм у ВНЗ. Також, важливо розуміти, що компетентності та результати навчання мають бути *чітко та зрозуміло виписані*, адже стандартами мають користуватися як розробники освітніх програм, так і *роботодавці*. Деякі словесні конструкції важко та неоднозначно сприймаються, тож потребують доопрацювання.

Пропозиції

1. **Формулювання та ієрархія компетентностей і результатів навчання.** Компетентності доцільно формулювати як *«укрупнені» якості / характеристики особи*, а саме: здатність ..., усвідомлення ....., дотримання ....., цінування..., ініціативність ... і тому подібне.

З іншого боку, такі поняття, як знати (знання), розуміти (розуміння), уміти (уміння) тощо, спрямовані на щось конкретне, доцільно використовувати для формулювання результатів навчання. При цьому, слід враховувати, що програмні результати навчання мають бути *«укрупненими» у порівнянні з результатами навчання за окремими начальними дисциплінами.*

Наприклад, програмний результат навчання можна було б сформулювати як «Знати основні положення теорії устрою судна», а результати навчання за асоційованими навчальними дисциплінами могли б деталізувати знання зазначеної теорії і мали б бути безпосередньо *вимірюваними*.

Звісно «Знати...» – це результат навчання, причому найбільш простішим способом вимірюваний, але без якого неможливо набути компетентностей. З іншого боку, у стандартах рівень складності результатів навчання має бути вищим, ніж пропонують розробники, адже потім в освітніх програмах вони мають розкладатися на більш детальні та якомога вищого ступеня вимірюваності.

2. Використання поняття «Здатність». Іноді у проектах стандартів використовуються словосполучення типу «Здатність розуміти...», «Здатність продемонструвати знання, розуміння предметної області...», «Здатність використовувати знання для планування і організації проектування ...» і т. п.

Використання слова «здатність» у такому контексті слід визнати *недоцільним*, тому що у такому випадку формулювання відповідної компетентності / результату навчання «втрачає» обов'язковість відповідних знань, розумінь, умінь тощо. Тобто, якщо зазначити, що особа здатна використовувати знання для виконання якихось робіт, то це *прямо не означає*, що ця особа здатна виконувати самі роботи. У той же час, *важливим* для випускника у цьому випадку є саме здатність виконувати роботу.

Очевидно, такі формулювання є наслідком намагання «дослівного» використання другого дескриптора Рамки кваліфікацій ЄПВО (Application). У той же час, слід розуміти, що виконання зазначених робіт є неможливим без належних знань, умінь тощо.

Тому для результатів навчання:

- замість формулювань типу «здатність розуміти» краще використовувати фразу «пояснити ...»;
- замість формулювань типу «здатність продемонструвати знання ...» краще використовувати фразу «знати...», спрямовану на певні знання (звісно, що знання, як і усі інші результати навчання, мають демонструватись!);

для компетентностей:

- замість формулювань типу «здатність використовувати знання для планування і організації проектування» краще зазначити «здатність планувати та організовувати ...».

3. Взаємозв'язок компетентностей і результатів навчання. Доцільно під час розроблення переліків компетентностей та результатів навчання звертати увагу на *наявність кореляції між ними*.

Наприклад, якщо зазначається компетентність типу «здатність організувати роботу керованого колективу виробничого підрозділу (бригади, дільниці, цеху), її планування», то у програмних результатах навчання мають бути відображені відповідні знання / уміння / навички тощо. Іншою мовою – некоректно зазначати компетентність та не передбачити адекватні результати навчання. Зрозуміло, що 100-відсоткова відповідність не можлива на такому рівні узагальнення, але хоча б «укрупнена» кореляція має бути (з цією метою важливо коректно скласти матрицю відповідності – таблиця 2).

4. Взаємозв'язок компетентностей і дескрипторів/описів рівнів Національної рамки кваліфікації. Фактично стандарти *не доводять свою відповідність бакалаврському рівню НРК*, адже не надають бакалавру відповідного рівня *автономії і відповідальності*, зокрема «управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах», «відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб». Тобто розробники не довіряють бакалавру, за інерцією залишаючи його на більш низькому рівні кваліфікації, ніж вимагає Національна рамка кваліфікацій та Європейські метарамки кваліфікацій, що неприпустимо, адже ринок праці, роботодавці очікують, нарешті, сформованого фахівця по завершенню бакалаврату, а випускники очікують бути конкурентноздатними.

Принципово – формулювання запропонованих компетентностей стандарту важливо не тільки співвіднести з категоріями НРК (знання; уміння; комунікація; автономія і відповідальність), а, головне, *порівняти* з описом/змістом компетентностей за НРК, щоб виявити та довести відповідність конкретному рівню вищої освіти (з цією метою важливо коректно скласти матрицю відповідності – Таблиця 1). У таблиці 1 необхідно використовувати тільки наведені в переліку стандарту загальні та спеціальні компетентності.

Приклад:

Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК

(за рівнем доктора філософії/доктора мистецтв)

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння/навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
	Зн1	Концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності	Ум1 Спеціалізовані уміння/навички і методи, необхідні для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та/або інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики Ум2 Започаткування, планування реалізація та коригування послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності Ум3 Критичний аналіз, оцінка і синтез нових та комплексних ідей	К1 Вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому К2 Використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях
Загальні компетентності				
ЗК1	Зн1			
ЗК2		Ум1		
ЗК3			К1	
ЗК4		Ум3		
...				
ЗКп				АВ1
Спеціальні (фахові) компетентності				
СК1				АВ2
СК2	Зн1	Ум2		
СК3		Ум3		
...				
СКп			К2	АВ2

(за рівнем магістра)

Класифікація компетентностей (результатів навчання) за НРК	Знання	Уміння/Навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
	Зн1	Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень Зн2 Критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань	Ум1 Спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур Ум2 Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах Ум3 Здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	К1 Зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються К2 Використання іноземних мов у професійній діяльності
Загальні компетентності				
ЗК1	Зн1			
ЗК2		Ум1		АВ3
ЗК8			К1	
ЗК7			К2	
ЗК5	Зн2			АВ1
Спеціальні (фахові) компетентності				
СК11				АВ2
СК2		Ум1		
СК15			К2	

(за рівнем бакалавра)

Класифікація компетентностей (результатів навчання) за НРК	Знання Зн1 Концептуальні наукові та практичні знання Зн2 Критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	Уміння/Навички Ум1 Поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	Комунікація К1 Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації К2 Збір, інтерпретація та застосування даних К3 спілкування з професійних питань, у тому числі іноземною мовою, усно та письмово	Відповідальність і автономія АВ1 Управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами АВ2 Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах АВ3 Формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти АВ4 організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп АВ5 Здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії
Загальні компетентності				
ЗК1	Зн1			
ЗК2		Ум1	К1	АВ3
ЗКп	Зн2		К2	АВ1
Спеціальні (фахові) компетентності				
СК11			К2	АВ2
СК2		Ум1		

Експерти:

- *Луговий Володимир Іларіонович, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, перший віце-президент НАПН України; Національний експерт з реформування вищої освіти Програми ЄС Еразмус+;*
- *Таланова Жаннета Василівна, доктор педагогічних наук, с.н.с., доцент, головний науковий співробітник відділу забезпечення якості вищої освіти Інституту вищої освіти НАПН України; менеджер з аналітичної роботи Національного Еразмус+ офісу в Україні*

Загальний висновок: Проект Стандарту потребує редагування та доопрацювання відповідно до вимог Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти (далі – МР), експертних пропозицій і рекомендацій щодо формулювань компетентностей та результатів навчання.

Назва розділу	Відповідність методичним рекомендаціям
Титульний лист	+
I Преамбула	
- зазначається назва Стандарту вищої освіти, назва, дата та номер наказу, яким стандарт затверджено та введено в дію;	+ Наявність без реквізитів
- вказуються прізвища, імена, по батькові, наукові ступені та вчені звання розробників Стандарту – членів НМК, список залучених розробників, посади і назви організацій, де вони працюють;	Склад НМК не відповідає вимогам ст. 15 Закону України «Про вищу освіту». НМК включає серед розробників Стандарту <i>двох представників одного закладу вищої освіти</i> – Бойко Андрій Михайлович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального та кримінального процесуального права Національного університету «Києво-Могилянська академія» (голова підкомісії); Азаров Денис Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент; декан факультету правничих наук Національного університету «Києво-Могилянська академія»
- наводяться дані про розгляд та схвалення Стандарту НМК, зазначається інформація про врахування рекомендацій методичної експертизи та пропозицій галузевих державних органів, галузевих об'єднань організацій роботодавців та осіб, які здійснювали фахову та методичну експертизу;	+ Наявність без реквізитів Додати інформацію про всіх осіб, які здійснювали методичну експертизу
- зазначається дата та номер рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, яким погоджено Стандарт вищої освіти	+ Наявність без реквізитів
II Загальна характеристика	
- Рівень вищої освіти	+
- Ступінь вищої освіти	+
- Назва галузі знань	+
- Назва спеціальності	+
- Форми здобуття освіти	+
- Освітня (і) кваліфікація (ї)	+
- Професійна(і) кваліфікації	Додати цей пункт, але не заповнювати його
- Кваліфікація в дипломі	+
- Додаткові вимоги до правил прийому	+
- Опис предметної області	Потребує доопрацювання в частині:

	- узгодження з Описом предметної області відповідних стандартів бакалаврського і магістерського рівня; - відповідно до вимог МР
- Академічні права випускників	+
- Працевлаштування випускників	+
III Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітніми програмами відповідної спеціальності, та їх результатів навчання	+
IV Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти	+
V Перелік компетентностей випускника	
- Інтегральна компетентність	Рекомендовано привести у відповідність до МР у частині формулювання інтегральної компетентності для доктора філософії у такій редакції: <i>Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у галузі права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення</i>
- Загальні компетентності	Рекомендовано доопрацювати перелік ЗК, урахувавши, що: (1) «ЗК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми» подібна до СК5, тож ЗК2 можна виключити; (2) «ЗК5. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері права на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору» не є загальною компетентністю, адже спрямована на конкретну сферу діяльності – право. Запропоновано такі редакції цієї обов'язкової компетентності: або <i>ЗК5. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору,</i> або <i>ЗК5. Здатність діяти на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору</i>
- Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	Рекомендовано доопрацювати перелік СК, урахувавши, що: (1) СК2 сформульовано як загальну компетентність, тож варто перенести її до

відповідного розділу, що зменшить кількість СК;

(2) СК7 містить дві окремі самостійні компетентності (здатність здійснювати доктринальне тлумачення ...; здатність моделювати ...), також є неточності у формулюванні, тож пропонується така редакція двох, а не одної СК:

СК7. Здатність здійснювати доктринальне тлумачення норм національного та міжнародного права, зокрема права Європейського Союзу

та

СК.7. Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозуючи можливі наслідки їх реалізації

(3) пропонується уточнення у формулюванні СК8, прибравши надання висновків як одну з функцій експертної діяльності:

СК8. Здатність розробляти проекти нормативно-правових і правозастосовних актів, здійснювати експертну діяльність у галузі права

(4) СК9 сформульовано як загальну компетентність і не конкретизовано, про які нові технології та інструменти йдеться, тож пропонується

або перенести СК9 до розділу загальних компетентностей з уточненням щодо «нові технології та інструменти»,

або конкретизувати формулювання СК9, наприклад у такій редакції:

СК9. Здатність застосовувати нові технології та інструменти галузі права, сучасні цифрові технології, бази даних та інші ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій, викладацькій та професійній діяльності

(5) СК10 сформульовано як загальну компетентність, адже не конкретизовано, про які механізми йдеться, тож пропонується або перенести СК10 до розділу загальних компетентностей,

або конкретизувати формулювання СК9, наприклад у такій редакції:

СК10. Здатність виявляти нові інституційні етичні виклики та етичні виклики в житті суспільства і пропонувати для них правові механізми розв'язання

(6) відповідно до Метод. рекомендацій – для спеціальностей у галузі 08 «Право» перелік спеціальних (фахових, предметних) компетентностей обов'язково повинен визначати вимоги з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. Пропонується доповнити СК5 у такій редакції:

	<p><i>СК5. Здатність виокремлювати, систематизувати та аналізувати актуальні проблеми, пов'язані з творенням, реалізацією та застосуванням права, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ і процесів у різних правових системах у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції</i></p>
<p>VI Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання</p>	<p>Доопрацювати перелік РН:</p> <p>(1) РН1 та РН5 по суті є подібними – РН1 дублює РН5 у частині знань і навичок та за рівнем складності поступається РН5. Також формулювання РН не є визначеним щодо «на межі предметних галузей», «... навички, достатні ...». Пропонується доповнити та уточнити РН5 у такій редакції, виключивши РН1:</p> <p><i>РН5. Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного наукового інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті всього комплексу передових концептуальних і методологічних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням стандартів академічної та професійної етики.</i></p> <p>(2) РН3 неможливо виміряти щодо <u>ефективного</u> застосування в межах освітнього процесу.</p> <p>(3) врахувати вимоги Метод. рекомендацій про те, що для доктора філософії перелік результатів навчання повинен передбачати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, пошуку та критичного аналізу інформації, концептуалізацію та реалізацію наукових / мистецьких проєктів, управління науковими/творчими проєктами, складення пропозицій щодо фінансування досліджень та/або проєктів, реєстрації прав інтелектуальної власності. <p>Пропонується така редакція:</p> <p><i>РН8. Розробляти, реалізовувати та здійснювати управління науковими та інноваційними проєктами, які дають можливість створити законопроектну та правозастосовну практику і розв'язувати значущі наукові та прикладні правові проблеми з врахуванням етичних, соціально-</i></p>

	<p>управлінських, соціально-економічних, екологічних та духовно-культурних аспектів, забезпечивши реєстрацію прав інтелектуальної власності щодо результатів проєктів</p> <p>(4) РН7 та РН11 є подібними:</p> <p>РН7. Застосовувати сучасні цифрові інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, збереження й аналізу даних та інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.</p> <p>РН11. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, статистичні методи аналізу даних, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи; використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у науковій, викладацькій, правотворчій та правозастосовній діяльності.</p> <p>Пропонується поєднати РН7 та РН11 у такій редакції відповідно до вимог Метод. рекомендацій:</p> <p>РН7. Застосовувати сучасні цифрові інструменти і технології пошуку, оброблення, аналізу та збереження даних та інформації, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані програмне забезпечення, бази даних та інформаційні системи у науковій, викладацькій, правотворчій та правозастосовній діяльності</p>
VII Форми атестації здобувачів вищої освіти	
- Форми атестації	+
- Вимоги до кваліфікаційної роботи (за наявності)	+
- Вимоги до атестаційного/єдиного державного кваліфікаційного іспиту (іспитів) (за наявності)	Додати цей пункт, але не заповнювати його
- Вимоги до публічного захисту (демонстрації) (за наявності)	+
VIII Вимоги до створення освітніх програм підготовки за галуззю знань або групою спеціальностей (у стандартах рівня молодшого бакалавра), міждисциплінарних освітньо-наукових програм (у стандартах магістра та доктора філософії)	Доопрацювати відповідно до рекомендацій щодо ЗК, СК, РН
IX Вимоги професійних стандартів у разі їх наявності	

- Повна назва та реквізити відповідного Професійного стандарту	
- Особливості Стандарту вищої освіти, пов'язані з наявністю Професійного стандарту	
X Додаткові вимоги до організації освітнього процесу для освітніх програм з підготовки фахівців для професій, для яких запроваджене додаткове регулювання (за необхідності)	+
XI Додаткові вимоги до структури освітніх програм, необхідних для доступу до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання (за необхідності)	+
XII Перелік нормативних документів, на яких базується Стандарт вищої освіти	+
Пояснювальна записка	
Працевлаштування	Рекомендується зазначити перелік професій, професійних назв робіт відповідно до Метод. рекомендацій
Таблиця 1	Уточнити після доопрацювання в частині: - інтегральної компетентності; - переліку ЗК; - переліку СК; - переліку РН
Таблиця 2	Уточнити після доопрацювання в частині: - переліку ЗК; - переліку СК; - переліку РН

Експерти:

- *Калашнікова Світлана Андріївна, доктор педагогічних наук, професор, член-кор. НАПН України; радник при дирекції Інституту вищої освіти НАПН України; Національний експерт Програми ЄС Еразмус+;*
- *Таланова Жаннета Василівна, доктор педагогічних наук, с.н.с., доцент, головний науковий співробітник відділу забезпечення якості вищої освіти Інституту вищої освіти НАПН України; менеджер з аналітичної роботи Національного Еразмус+ офісу в Україні*

Загальний висновок: Проект Стандарту потребує редагування та доопрацювання відповідно до вимог Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти (далі – МР), експертних пропозицій і рекомендацій щодо формулювань компетентностей та результатів навчання.

Назва розділу	Відповідність методичним рекомендаціям
Титульний лист	+
I Преамбула - зазначається назва Стандарту вищої освіти, назва, дата та номер наказу, яким стандарт затверджено та введено в дію;	+ Наявність без реквізитів
- вказуються прізвища, імена, по батькові, наукові ступені та вчені звання розробників Стандарту – членів НМК, список залучених розробників, посади і назви організацій, де вони працюють;	Не вказані наукові ступені та вчені звання членів науково-методичної підкомісії та інших додатково залучених розробників Стандарту. Формат представлення списку НМК не дозволяє зрозуміти, хто голова, заступник і секретар НМК. Склад НМК не відповідає вимогам ст. 15 Закону України «Про вищу освіту». НМК включає серед розробників Стандарту <i>двох представників одного закладу вищої освіти –</i> МОЛЧАНОВА Еллана Юрїївна, начальник відділу грантових проєктів Державного торговельно-економічного університету ; МЕЛЬНИК Тетяна Миколаївна, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин Державного торговельно-економічного університету .
- наводяться дані про розгляд та схвалення Стандарту НМК, зазначається інформація про врахування рекомендацій методичної експертизи та пропозицій галузевих державних органів, галузевих об'єднань організацій роботодавців та осіб, які здійснювали фахову та методичну експертизу;	Додати інформацію про всіх осіб, які здійснювали методичну експертизу. Зазначити інформацію про врахування рекомендацій методичної експертизи та пропозицій галузевих державних органів, галузевих об'єднань організацій роботодавців та осіб, які здійснювали фахову та методичну експертизу
- зазначається дата та номер рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, яким погоджено Стандарт вищої освіти	Необхідно додати інформацію
II Загальна характеристика	
- Рівень вищої освіти	+
- Ступінь вищої освіти	+
- Назва галузі знань	+
- Назва спеціальності	+
- Форми здобуття освіти	Уточнити денна або вечірня очна форма

- Освітня (і) кваліфікація (ї)	+
- Професійна(і) кваліфікації	Додати цей пункт, але не заповнювати його
- Кваліфікація в дипломі	+
- Додаткові вимоги до правил прийому	+
- Опис предметної області	Потребує доопрацювання в частині узгодження з Описом предметної області відповідних стандартів бакалаврського і магістерського рівня
- Академічні права випускників	+
- Працевлаштування випускників	Додати цей пункт, але не обов'язково заповнювати його
III Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітніми програмами відповідної спеціальності, та їх результатів навчання	+
IV Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти	+
V Перелік компетентностей випускника	
- Інтегральна компетентність	+
- Загальні компетентності	Рекомендовано доопрацювати перелік ЗК, ураховуючи, що: « ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері <u>міжнародних економічних відносин</u> на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності» не є загальною компетентністю, адже спрямована на конкретну сферу діяльності – міжнародні економічні відносини. Запропоновано такі редакції цієї обов'язкової компетентності: або <i>ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору,</i> або <i>ЗК04. Здатність діяти на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору</i>
- Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	Рекомендовано доопрацювати перелік СК: (1) уточнити формулювання СК06 та СК07 як <u>спеціальних</u> – з міжнародних економічних відносин, а не загальних компетентностей. Пропонується така редакція: <i>СК06. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у сфері <u>міжнародних економічних відносин</u></i> <i>СК07. Здатність застосовувати сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване</i>

	<p>програмне забезпечення у науковій та освітній діяльності у <i>сфері міжнародних економічних відносин</i>.</p> <p>(2) відповідно до Метод. рекомендацій – для спеціальностей у галузі 29 «Міжнародні відносини» перелік спеціальних (фахових, предметних) компетентностей Стандарт обов'язково повинен визначати вимоги з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. Пропонується доповнити СК05 у такі редакції:</p> <p>СК05. <i>Здатність до формування наукового цілісного уявлення про економічну єдність світу, регуляторні механізми міжнародних економічних відносин на національному, регіональному та міжнародному рівнях в умовах сучасних процесів конвергенції і дивергенції, європейської та євроатлантичної інтеграції</i></p>
<p>VI Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання</p>	<p>Доопрацювати перелік РН:</p> <p>(1) РН01 та РН08 перетинаються по своїй суті. Також формулювання РН01 не є визначенням щодо «на межі предметних галузей», «... навички, достатні ...», досягнення РН01 перевірятиметься через досягнення РН08. Краще зазначити прикладні дослідження, адже експеримент у сфері МЄВ доволі проблематично здійснити, також експеримент часто є частиною теоретичного дослідження.</p> <p>Пропонується поєднати РН01 та РН08, доповнивши та уточнивши РН08 у такій редакції, виключивши РН01:</p> <p><i>РН08. Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з міжнародних економічних відносин та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних наукових інструментів на основі передових концептуальних і методологічних знань та останніх світових досягнень з відповідного напрямку.</i></p> <p>(2) врахувати вимоги Метод. рекомендацій про те, що для доктора філософії перелік результатів навчання повинен передбачати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, пошуку та критичного аналізу інформації, концептуалізацію та реалізацію наукових / мистецьких проєктів, управління науковими/творчими проєктами, складення пропозицій щодо фінансування

	<p>досліджень та/або проектів, реєстрації прав інтелектуальної власності.</p> <p>Пропонується така редакція:</p> <p>РН05. Розробляти, реалізовувати та здійснювати управління науковими проектами, які дають можливість розв'язувати комплексні проблеми у сфері міжнародних економічних відносин, створювати нове цілісне знання з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності, забезпечивши реєстрацію прав інтелектуальної власності щодо результатів проектів.</p> <p>(4) пропонується уточнити формулювання РН10 у такій редакції з метою забезпечення вимірності та відповідного рівня складності:</p> <p><i>РН10.</i> Аналізувати та оцінювати стан і перспективи розвитку міжнародних економічних відносин на основі цілісного наукового уявлення про економічну єдність світу, регуляторні механізми міжнародних економічних відносин на національному, регіональному та міжнародному рівнях в умовах сучасних процесів конвергенції і дивергенції</p>
VII Форми атестації здобувачів вищої освіти	
- Форми атестації	+
- Вимоги до кваліфікаційної роботи (за наявності)	+
- Вимоги до атестаційного/єдиного державного кваліфікаційного іспиту (іспитів) (за наявності)	Додати цей пункт, але не заповнювати його
- Вимоги до публічного захисту (демонстрації) (за наявності)	+
VIII Вимоги до створення освітніх програм підготовки за галуззю знань або групою спеціальностей (у стандартах рівня молодшого бакалавра), міждисциплінарних освітньо-наукових програм (у стандартах магістра та доктора філософії)	
	+
IX Вимоги професійних стандартів у разі їх наявності	
- Повна назва та реквізити відповідного Професійного стандарту	
- Особливості Стандарту вищої освіти, пов'язані з наявністю Професійного стандарту	

X Додаткові вимоги до організації освітнього процесу для освітніх програм з підготовки фахівців для професій, для яких запроваджене додаткове регулювання (за необхідності)	+
XI Додаткові вимоги до структури освітніх програм, необхідних для доступу до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання (за необхідності)	+
XII Перелік нормативних документів, на яких базується Стандарт вищої освіти	+
Пояснювальна записка	Замінити слова «за спеціальністю 273 «Залізничний транспорт» на відповідні цьому стандарту
Працевлаштування	Рекомендується зазначити перелік професій, професійних назв робіт відповідно до Метод. рекомендацій
Таблиця 1	Уточнити після доопрацювання в частині: - переліку ЗК; - переліку СК; - переліку РН
Таблиця 2	Уточнити після доопрацювання в частині: - переліку ЗК; - переліку СК; - переліку РН

Експерти:

- *Калашнікова Світлана Андріївна, доктор педагогічних наук, професор, член-кор. НАПН України; радник при дирекції Інституту вищої освіти НАПН України; Національний експерт Програми ЄС Еразмус+;*
- *Таланова Жаннета Василівна, доктор педагогічних наук, с.н.с., доцент, головний науковий співробітник відділу забезпечення якості вищої освіти Інституту вищої освіти НАПН України; менеджер з аналітичної роботи Національного Еразмус+ офісу в Україні*

Загальний висновок: Проект Стандарту потребує редагування та доопрацювання відповідно до вимог Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти (далі – МР) до структури Стандарту, дескрипторів НРК та експертних пропозицій і рекомендацій щодо формулювань компетентностей та результатів навчання.

Назва розділу	Відповідність методичним рекомендаціям
Титульний лист	+
I Преамбула	
- зазначається назва Стандарту вищої освіти, назва, дата та номер наказу, яким стандарт затверджено та введено в дію;	+ Наявність без реквізитів
- вказуються прізвища, імена, по батькові, наукові ступені та вчені звання розробників Стандарту – членів НМК, список залучених розробників, посади і назви організацій, де вони працюють;	Не вказані наукові ступені та вчені звання членів науково-методичної підкомісії
- наводяться дані про розгляд та схвалення Стандарту НМК, зазначається інформація про врахування рекомендацій методичної експертизи та пропозицій галузевих державних органів, галузевих об'єднань організацій роботодавців та осіб, які здійснювали фахову та методичну експертизу;	Додати інформацію про всіх осіб, які здійснювали методичну та фахову експертизу. Зазначити інформацію про врахування рекомендацій методичної експертизи та пропозицій галузевих державних органів, галузевих об'єднань організацій роботодавців та осіб, які здійснювали фахову та методичну експертизу
- зазначається дата та номер рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, яким погоджено Стандарт вищої освіти	Необхідно додати інформацію
II Загальна характеристика	
- Рівень вищої освіти	+
- Ступінь вищої освіти	+
- Назва галузі знань	+
- Назва спеціальності	+
- Форми здобуття освіти	Уточнити назву пункту
- Освітня (і) кваліфікація (ї)	+
- Професійна(і) кваліфікації	Додати цей пункт, але не заповнювати його
- Кваліфікація в дипломі	+
- Додаткові вимоги до правил прийому	+
- Опис предметної області	Узгодити з Описом предметної області відповідного стандарту бакалаврського рівня. Рекомендовано Цілі навчання сформулювати на основі інтегрованої компетентності як здатність
- Академічні права випускників	+

- Працевлаштування випускників	Рекомендовано уточнити відповідно до Метод. рекомендацій та зазначити область професійної діяльності, де може працювати випускник освітніх програм за спеціальністю, при цьому невичерпний перелік професій (професійних назв робіт) може зазначатися в Пояснювальній записці
III Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітніми програмами відповідної спеціальності, та їх результатів навчання	+
IV Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти	Необхідно відповідно до Метод. рекомендацій уточнити у частині мінімального обсягу – мінімум 35% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення результатів навчання за спеціальністю, визначених Стандартом вищої освіти (мінімум 50% – для спеціальностей медичного, фармацевтичного та ветеринарного спрямувань)
V Перелік компетентностей випускника	
- Інтегральна компетентність	+
- Загальні компетентності	+
- Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	Необхідно доопрацювати: (1) уточнити формулювання СК1 відповідно до спеціальності: <i>СК 1 Здатність критично осмислювати проблеми та закономірності функціонування і розвитку міжнародного права, визначати тенденції розвитку світової політики, оцінювати вплив глобальних політичних процесів на національні правові системи</i> (2) СК2 сформульовано як загальну компетентність, рекомендовано перенести до переліку ЗК. (3) уточнити формулювання СК9 відповідно до спеціальності: <i>СК 9. Здатність розуміти природу інтеграційних утворень, визначати оптимальні підходи і стратегії щодо правової співпраці України з такими утвореннями</i> (4) використовувати терміни та поняття відповідно до освітнього законодавства; <i>СК 15. Здатність здійснювати викладацьку діяльність з міжнародного права у вищій освіті з використанням сучасних методик і технологій викладання, відповідних технік комунікації, із застосуванням соціально-психологічних засад комунікації у групі</i> (5) спеціальних компетентностей у частині «Додатково для освітньо-наукової програми» сформульовані як загальні компетентності, необхідно додати до

	формулювань СК – міжнародне право (див. (4))
VI Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання	РН13 та РН17 не відповідають вимогам Метод. рекомендацій у частині їх вимірюваності та досяжності в межах освітнього процесу
VII Форми атестації здобувачів вищої освіти	
- Форми атестації	+
- Вимоги до кваліфікаційної роботи (за наявності)	+
- Вимоги до атестаційного/єдиного державного кваліфікаційного іспиту (іспитів) (за наявності)	+
- Вимоги до публічного захисту (демонстрації) (за наявності)	Додати цей пункт, але не обов'язково заповнювати його
VIII Вимоги до створення освітніх програм підготовки за галуззю знань або групою спеціальностей (у стандартах рівня молодшого бакалавра), міждисциплінарних освітньо-наукових програм (у стандартах магістра та доктора філософії)	Додати цей пункт
IX Вимоги професійних стандартів у разі їх наявності	Додати цей пункт, але не заповнювати його
- Повна назва та реквізити відповідного Професійного стандарту	
- Особливості Стандарту вищої освіти, пов'язані з наявністю Професійного стандарту	
X Додаткові вимоги до організації освітнього процесу для освітніх програм з підготовки фахівців для професій, для яких запроваджене додаткове регулювання (за необхідності)	Додати цей пункт, але не заповнювати його
XI Додаткові вимоги до структури освітніх програм, необхідних для доступу до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання (за необхідності)	Додати цей пункт, але не заповнювати його
XII Перелік нормативних документів, на яких базується Стандарт вищої освіти	Уточнити перелік
Пояснювальна записка	
Працевлаштування	Рекомендується зазначити перелік професій, професійних назв робіт відповідно до Метод. рекомендацій
Таблиця 1	Узгодити дескриптори НРК відповідно до Метод. рекомендацій Уточнити після доопрацювання в частині: - переліку ЗК; переліку СК; - переліку РН
Таблиця 2	Уточнити після доопрацювання в частині: - переліку ЗК; переліку СК; переліку РН

Експерти:

- *Луговий Володимир Іларіонович, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, перший віце-президент НАПН України; Національний експерт з реформування вищої освіти Програми ЄС Еразмус+;*
- *Таланова Жаннета Василівна, доктор педагогічних наук, с.н.с., доцент, головний науковий співробітник відділу забезпечення якості вищої освіти Інституту вищої освіти НАПН України; менеджер з аналітичної роботи Національного Еразмус+ офісу в Україні*

Загальний висновок: Проект Стандарту потребує редагування та доопрацювання відповідно до вимог Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти (далі – МР), дескрипторів НРК та експертних пропозицій і рекомендацій щодо формулювань компетентностей та результатів навчання.

Назва розділу	Відповідність методичним рекомендаціям
Титульний лист	+
I Преамбула	
- зазначається назва Стандарту вищої освіти, назва, дата та номер наказу, яким стандарт затверджено та введено в дію;	+ Наявність без реквізитів
- вказуються прізвища, імена, по батькові, наукові ступені та вчені звання розробників Стандарту – членів НМК, список залучених розробників, посади і назви організацій, де вони працюють;	Зазначити наукові ступені та вчені звання усіх членів науково-методичної підкомісії, посади додатково залучених розробників Стандарту. Склад НМК не відповідає вимогам ст. 15 Закону України «Про вищу освіту». НМК включає серед розробників Стандарту <i>двох представників одного закладу вищої освіти – Національної академії Служби безпеки України:</i> Бодрунов Андрій Олександрович, провідний фахівець сектору мобілізації та територіальної оборони Національної академії Служби безпеки України; Слюсарчук Іван Володимирович, професор спеціальної кафедри № 4 Навчально-наукового інституту державної безпеки Національної академії Служби безпеки України, доктор юридичних наук, професор
- наводяться дані про розгляд та схвалення Стандарту НМК, зазначається інформація про врахування рекомендацій методичної експертизи та пропозицій галузевих державних органів, галузевих об'єднань організацій роботодавців та осіб, які здійснювали фахову та методичну експертизу;	Додати інформацію про осіб, які здійснювали методичну експертизу
- зазначається дата та номер рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, яким погоджено Стандарт вищої освіти	+ Наявність без реквізитів
II Загальна характеристика	
- Рівень вищої освіти	+
- Ступінь вищої освіти	+
- Назва галузі знань	+
- Назва спеціальності	+

- Форми здобуття освіти	Уточнити назву пункту. Зазначити допустимі форми здобуття відповідно до Закону України «Про вищу освіту» – очна (денна)
- Освітня (і) кваліфікація (ї)	+
- Професійна(і) кваліфікації	+
- Кваліфікація в дипломі	+
- Додаткові вимоги до правил прийому	+
- Опис предметної області	Рекомендовано Цілі навчання сформулювати на основі інтегрованої компетентності як здатність: <i>Формування здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у сфері державної безпеки</i>
- Академічні права випускників	+
- Працевлаштування випускників	+
III Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітніми програмами відповідної спеціальності, та їх результатів навчання	+
IV Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти	+
V Перелік компетентностей випускника	
- Інтегральна компетентність	+
- Загальні компетентності	Доопрацювати перелік ЗК, враховуючи вимогу Метод. рекомендацій про те, що перелік ЗК не має перевищувати 10: (1) рекомендовано перенести сім ЗК до переліку спеціальних компетентностей, а саме: ЗК 04, 05, 08, 13-16; (2) ЗК19 реалізується через низку СК, зазначених у переліку, тож можна її виключити; (3) ЗК03 реалізується через СК11, тож можна її виключити
- Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	Рекомендовано розширити перелік до 20 за рахунок ЗК, зазначених вище. Відповідно до Метод. рекомендацій – для спеціальностей у галузі 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» перелік спеціальних (фахових, предметних) компетентностей Стандарт обов'язково повинен визначати вимоги з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. Пропонується доповнити СК01 у такій редакції: <i>СК-01. Здатність застосовувати знання правових засад функціонування держави й правового регулювання у сфері забезпечення державної безпеки України в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції</i>

VI Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання	Доопрацювати перелік РН, враховуючи вимогу Метод. рекомендацій про те, що перелік РН не має перевищувати 25. Рекомендовано об'єднати РН07 та РН08 у такій редакції: <i>РН07. Спілкуватися державною мовою та іноземною мовою за професійним спрямуванням як усно, так і письмово</i>
VII Форми атестації здобувачів вищої освіти	
- Форми атестації	Потребує уточнення, яким рішенням КМУ визначено єдиний державний кваліфікаційний іспит для цієї спеціальності
- Вимоги до кваліфікаційної роботи (за наявності)	Додати цей пункт, але не заповнювати його
- Вимоги до атестаційного/єдиного державного кваліфікаційного іспиту (іспитів) (за наявності)	Потребує уточнення, яким рішенням Кабінету Міністрів України визначено єдиний державний кваліфікаційний іспит для цієї спеціальності
- Вимоги до публічного захисту (демонстрації) (за наявності)	Додати цей пункт, але не заповнювати його
VIII Вимоги до створення освітніх програм підготовки за галуззю знань або групою спеціальностей (у стандартах рівня молодшого бакалавра), міждисциплінарних освітньо-наукових програм (у стандартах магістра та доктора філософії)	+
IX Вимоги професійних стандартів у разі їх наявності	+
- Повна назва та реквізити відповідного Професійного стандарту	
- Особливості Стандарту вищої освіти, пов'язані з наявністю Професійного стандарту	
X Додаткові вимоги до організації освітнього процесу для освітніх програм з підготовки фахівців для професій, для яких запроваджене додаткове регулювання (за необхідності)	+
XI Додаткові вимоги до структури освітніх програм, необхідних для доступу до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання (за необхідності)	+
XII Перелік нормативних документів, на яких базується Стандарт вищої освіти	+
Пояснювальна записка	
Працевлаштування	Рекомендується зазначити перелік професій
Таблиця 1	Зазначити дескриптори НРК відповідно до Метод. рекомендацій. Уточнити після доопрацювання переліків ЗК; СК, РН
Таблиця 2	Уточнити після доопрацювання переліків ЗК; СК; РН